

Työtapa - käsitteet hukassa

Idea

Kansainvälisten suhteiden kurssin voi aloittaa käsitteistöön liittyvällä harjoituksella.

Toteutus

Jaa moniste käsitteistä opiskelijoille kotiläksyksi luettavaksi. Seuraavan tunnilla käsitteet käydään läpi kilpailumuodossa esimerkiksi piirtäen, pantomiimina tai selittäen. Kisaan saa mukavasti vaihtelua, kun arpoo esittämistavan. Kysymykset voi laittaa helposti myös esimerkiksi Socrativeen tai Quizlettiin.

DEKOLONISAATIO: siirtomaiden vapautuminen, tapahtui pääosin toisen maailmansodan jälkeen

DIKTATUURI: hallitsemistapa, jossa kaikki valta keskittyy yhdelle henkilölle/puolueelle/ryhmälle, diktatuureja ovat olleet esim. Francon diktatuuri Espanjassa, Hitlerin Saksa, Stalinin Neuvostoliitto tai sotilasdiktatuurit Etelä-Amerikassa

DIPLOMAATTI: valtion virallinen edustaja toisessa valtiossa tai kansainvälisessä järjestössä; ulkoasian hallinnon virkamies

DIPLOMATIA: kansainvälisten suhteiden hoito rauhanomaisesti, neuvottelut diplomaattien avulla

ESKALOITUA: kehitys, jossa kriisin hallinta heikkenee ja kehitys johtaa kohti sotaa; tarkoitetaan myös kriisin laajentumista alueellisesti

GEOPOLIITTINEN ASEMA: jonkun alueen tai valtion merkitys kansainvälisessä politiikassa tietyssä aikana; eroaa maantieteellisestä asemasta siten, että valtion maantieteellinen asema ei muutu, mutta sen merkitys kansainvälisessä politiikassa voi muuttua, esimerkiksi Lähi-itä

HEGEMONIA: johtajuus, maalla johtava asema maailmanpolitiikassa, esim. Isolla-Britannialla 1800-luvulla ja USA:lla tällä hetkellä; johtava asema jonkin liiton sisällä

HYBRIDISOTA: sodankäynnin muoto; yhdistellään sotilaallisia ja ei-sotilaallisia keinoja; tavoitteena esimerkiksi epävarmuuden lisääminen vastustajassa

IDEOLOGIA: aate tai poliittinen aatejärjestelmä, jota valtiossa harjoitetaan

INFORMAATIOSOTA: sodankäynnin muoto; tarkoituksellisen tiedon levittäminen omien päämäärien saavuttamiseksi

INTERVENTIO: valtion yleensä sotilaallinen puuttuminen toisen maan sisäisiin tapahtumiin

IMPERIALISMI: lähinnä eurooppalaisten valtioiden harjoittama politiikka, jonka tavoitteena oli valloittaa ja alistaa siirtomaita niin poliittisesti, sotilaallisesti kuin taloudellisesti; kiihtyi 1800-luvun jälkipuoliskolla

JÄÄTYNYT KONFLIKTI: konflikti, jota ei ole pystytty ratkaisemaan; esimerkiksi Koreoiden välinen konflikti tai Kashmirin alueen hallinta

KANSAINVÄLINEN POLITIIKKA: valtioiden keskinäiset suhteet ja ne toimintatavat, joilla valtioiden välisiä suhteita hoidetaan

KAKSINAPAINEN MAAILMA: kansainvälisen politiikan tilanne, jossa maailmassa kaksi suurvaltaa, jotka määräävät maailmanpolitiikasta ja ovat toistensa vastavoimia, esim. kylmän sodan aikana Neuvostoliiton ja USA:n välillä

KAUHUN TASAPAINO: kylmän sodan aikainen sotilaallinen voimatasapaino Neuvostoliiton ja Yhdysvaltojen välillä, jossa kumpikin valtio kykeni tuhoamaan toisen täysin; valtioiden sotilaalliset voimavarat ovat niin suuret, että sotaa ei kannata aloittaa, koska sen seuraukset ovat katastrofaaliset

KESKINÄISRIIPPUVUUS: globalisaation kuuluva valtioiden riippuvuus toisistaan niin taloudellisesti, poliittisesti kuin esimerkiksi ympäristönsuojelun näkökulmasta; keskinäisen

riippuvuuden vuoksi valtioiden kannattaa tehdä yhteistyötä erilaisten kaikkia koskevien ongelmien ratkaisemiseksi

KOLLEKTIIVINEN TURVALLISUUS: syntyy, kun suuri joukko valtioita lupaa toimia rauhanomaisesti ja yhteisesti sovittujen periaatteiden mukaisesti sekä sitoutuu olemaan hyökkäämättä toistensa kimppuun

KANSALLISVALTIO: valtio, jonka väestö kuuluu pääosin yhteen kielelliseen ja sivistykselliseen kokonaisuuteen; ensimmäiset kansallisvaltiot syntyivät Euroopassa keskiajan jälkipuoliskolla

KOLMAS MAAILMA: kylmän sodan aikainen käsite, jolla tarkoitetaan pääosin köyhiä kehitysmaita; ensimmäinen maailma tarkoittaa läntisiä markkinatalousvaltioita ja toinen maailma sosialistisia suunnitelmatalouksia

KONFLIKTI: kahden tai useamman valtion välinen ristiriita, riita, selkkaus, joka uhkaa kärjistyä sodaksi; voi olla myös maan sisäinen selkkaus

LIENNYTYS: suurvaltajohtajien välien paraneminen kylmän sodan aikana

LIITTOPOLITIikka: valtioiden yhteisesti sopima politiikka, jota ne yhdessä harjoittavat

LIITTOJÄRJESTELMÄ: järjestelmä, jossa useat maat harjoittavat yhteistä politiikkaa, esim. Neuvostoliiton johtama Varsovan liitto ja USA:n johtama Nato kylmän sodan aikana tai ensimmäisen maailmansodan liitot

MONINAPAINEN MAAILMA: maailma jakaantunut useisiin valtakeskittymiin, jotka ovat lähestulkoon yhtä voimakkaat

NATIONALISMI: kansallisuusaate; oman kansan, kulttuurin ja kielen korostaminen

PUOLUEETTOMUUSPOLITIikka: valtio pyrkii olemaan säännöllisesti puolueeton valtioiden välisissä vastakkainasetteluissa/konflikteissa

REAALIPOLITIikka: politiikka, jossa päätöksenteon perustana ovat tosiasiat; ollaan valmiita taipumaan periaatteista, jos sen avulla voidaan saavuttaa etuja myöhemmin

REVANSsi: uusi tilaisuus, jossa hävinnyt osapuoli pyrkii saamaan hyvitystä kärsimälleen tappiolle

LIITTOUTUMATTOMUUSPOLITIikka: valtio ei osallistu mihinkään sotilaallisiin liittoihin

SOTILAALLISET RESURSSIT: maan käytettävissä olevat sotilaalliset voimavarat (puolustusmenojen suuruus, armeijan koko, sotilasteknologia)

TURVALLISUUSTAKUUT: valtio takaa toisen valtion koskemattomuuden; jos ulkopuolinen valtio hyökkää johonkin maahan niin turvallisuustakuut antaneet maat puolustavat hyökkäyksen kohteeksi joutunutta maata

UNILATERALISMI: yksipuolinen päätöksenteko kansainvälisessä politiikassa, ei huomioida muita valtioita

ULKOPOLITIIKAN DOKTRIINI: periaatteet, joiden mukaisesti valtio harjoittaa ulkopoliittikkaa eli suhteita muihin maihin; esimerkkejä ulkopoliittikan doktriineista mm. Trumanin oppi (USA), Brežnevin oppi (Neuvostoliitto)

YKSINAPAINEN MAAILMA: yhdellä valtiolla ehdoton johtoasema kansainvälisessä politiikassa

YLIKANSALLISET VALTIOJÄRJESTELMÄT: valtioiden välinen yhdentyminen, jossa yksittäinen kansallisvaltio on osa suurempaa valtioiden yhteenliittymää, esim. EU

VALTAKILPAILU: valtioiden välinen kilpailu siitä, mikä maa pystyy parhaiten vaikuttamaan maailmanpolitiikkaan

VARUSTELUKILPAILU: valtioiden välinen kilpailu siitä, kenellä on suurimmat sotilaalliset voimavarat; esiintyi esim. 1900-luvun alussa ennen ensimmäistä maailmansotaa tai kylmän sodan aikana Neuvostoliiton ja USA:n välillä

VOIMAPOLITIikka: valtio yrittää kansainvälisessä politiikassa voimalla, pakolla ja sotilaallisin keinoin saavuttaa omat tavoitteensa

VOIMATASAPAINO: kansainvälisen politiikan tilanne, jossa kahden tai useamman valtion välillä vallitsee tasapaino eli ne ovat sotilaallisesti ja poliittisesti yhtä vahvoja